

לחווה

(פולנית: Lachwa; רוסית: Lachva). עיירה בבילורוסיה. בין שתי מלחמות-העולם היתה כלולה בפולין, ובספטמבר 1939 נכבשה בידי הצבא האדום וסופחה לברית-המועצות. בסוף מלחמת-העולם הראשונה היו היהודים שלישי מתושביה. ערב מלחמת-העולם השנייה היה מספרם 2,300. ב-8 ביולי 1941, שבועיים אחרי תחילת פלישתם לברית-המועצות, כבשו הגרמנים את ל'. בפקודתם קם יודנרט ובראשו עמד דב לופאטין, וב-1 באפריל 1942 הוקם גטו ובו 45 בתים.

תנועות-נוער ציוניות ארגנו מחתרת בגטו, והאדם המרכזי בה היה יצחק רוכצ'ין, איש בית"ר. שרר שיתוף-פעולה בין המחתרת ובין היודנרט והמשטרה. אנשי מחתרת שירתו במשטרה היהודית, ואיש היודנרט שהשתתף באחת מפגישות המחתרת הבטיח לספק כסף לרכישת נשק. רצח שבע ילדות יהודיות בידי גרמנים, משום שהן שוטטו בכפרים להשיג מזון למשפחותיהם בגטו, והידיעה על רצח יהודי מיקשב'ץ (Mikaszewicze) הסמוכה, היו ליהודי הגטו איתות לגורל הצפוי להם.

ב-2 בספטמבר 1942 נודע לרוכצ'ין וללופאטין שנחפרו בורות בקרבת העיירה. לפנות ערב כיתרו את הגטו 150 גרמנים וכ-200 שוטרים, שלפני-כן קיבלו משקאות חריפים. תוכניתה של המחתרת היתה: בחצות לילה תתקופנה 22 קבוצות המחתרת את השוטרים ליד גדר הגטו, ובעיצומו של המאבק והאנדרלמוסיה יפרצו היהודים לאיזור היערות. מארגני המרידה דחו את מועד הפריצה דרך הגדר עד הבוקר. כשבא המפקד הגרמני והודיע ללופאטין שהוא עומד לחסל את הגטו ולהשאיר בו רק 30 איש, בעלי מקצוע, השיב לופאטין: 'או שנישאר כולנו בחיים – או שכולנו נישמד'.

על-פי אות של המחתרת נפרצה הגדר. לופאטין הצית בית, ורוכצ'ין זינק עם גרזן בידו ופילח ראשו של גרמני, אך משביקש לקפוץ לנהר שליד גדר הגטו נורה ונהרג. חברי המחתרת האחרים פתחו בקרב בגרזינים ובידים ריקות. רבים נפלו או נפצעו, ביניהם לופטאין שנפצע בשתי ידיו.

שער הגטו נפרץ והמון יהודים פרץ מתוכו, אך רבים נהרגו באש הגרמנים. מתוך כאלף יהודים שברחו, הצליחו כ-600 לפרוץ אל ביצות הפריפט. כ-500 זקנים ונשים הובאו לבורות ונורו שם. רבים מהנמלטים הוסגרו בידי לא-יהודים ורק כ-120 מנמלטי ל' התכנסו ביער. 25 נמלטים עם שני רובים נתקבלו ליחידת פרטיזנים. דב לופאטין הגיע ליחידה על-שם סטלין, אך ב-21 בפברואר 1944 עלה על מוקש ונהרג.

ביולי 1944 שוחררה ל' בידי הצבא האדום. רק כמה עשרות מיהודיה שרדו.